

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

วิฑูรย์ โสแก้ว กศ.บ.

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.พิสิษฐ์ พันธุ์เทียน ศ.บ. (เกียรตินิยม), ศ.ม., ประ.ด.

รศ.ธนาพร ตันตระกูล ศ.บ., ศ.ม.

สุกัลยา ลายสนธิ ค.บ., กศ.ม.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

ทวีศักดิ์ จริงกิจ ศป.บ., ศศ.ม.

ธวัชชัย รัตนราช ศ.บ.

วิทยา อภิรัตน์พันธ์ ค.บ., ศศ.ม.

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สาราณราษฎร

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๒๒ ๙๙๙๔ • ๐๒ ๒๒๒ ๕๓๗๑-๒

FAX ๐๒ ๒๒๔ ๖๕๕๖ • ๐๒ ๒๒๔ ๖๕๕๗

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

ทัศนศิลป์

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

วิฑูรย์ โสแก้ว

ผู้ตรวจ

ผศ. ดร.พิเชษฐ์ พันธุ์เทียน

รศ.ชานินทร์ ตันตระกูล

สุกัลยา ลายสนธิ์

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์

ทวีศักดิ์ จริงกิจ

ธวัชชัย รัตนะราช

วิทยา อภิรัตน์พันธ์

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7918-2

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** เล่มนี้ยึดแนวการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของทัศนศิลป์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ตามศักยภาพสมอง (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** เล่มนี้จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านทัศนศิลป์ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน **ทัศนศิลป์** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ เล่มนี้ได้ออกแบบให้มีองค์ประกอบดังนี้

- ๑. ตัวชี้วัดช่วงชั้น** ระบุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนในด้านต่าง ๆ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง (ตามหนังสือที่ ศษ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๔๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖) ซึ่งตัวชี้วัดระหว่างทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนตัวชี้วัดปลายทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้า
- ๒. สารการเรียนรู้** เป็นองค์ความรู้และทักษะ รวมทั้งเจตคติและค่านิยมที่จำเป็น ซึ่งนักเรียนทุกคนควรเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด
- ๓. สารการเรียนรู้แกนกลาง** เป็นการรวบรวมเนื้อหาแต่ละหน่วยการเรียนรู้มาจัดระเบียบ แสดงความเชื่อมโยงของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้นั้น ๆ
- ๔. ประโยชน์จากการเรียนรู้** นำเสนอไว้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ๕. คำถามนำ-กิจกรรมนำ** (ลองคิด ลองตอบ) เป็นคำถามหรือสถานการณ์ที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ต้องการที่จะค้นหาคำตอบ
- ๖. เนื้อหาและภาพประกอบ** เนื้อหาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดช่วงชั้น และสารการเรียนรู้แกนกลาง ภาพประกอบที่นำมาใช้ประกอบเนื้อหาได้ระบุที่มาไว้ได้ภาพหรือช่างภาพ
- ๗. ความรู้เสริม/เกร็ดความรู้** (ทัศนศิลป์น่ารู้) เป็นความรู้เพื่อเพิ่มพูนให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น
- ๘. กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้** หรือกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้เมื่อจบเนื้อหาแต่ละช่วง เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย ใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับเนื้อหา เหมาะสมกับวัย สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมให้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม
- ๙. รายการอ้างอิง** เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่นำมาใช้ประกอบเนื้อหา เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียน
- ๑๐. บทสรุป** ได้สรุปเนื้อหาไว้เพื่อเป็นการทบทวนความรู้ หรือเรียนรู้กว้าง ๆ อย่างรวดเร็ว
- ๑๑. กิจกรรมเสนอแนะ** หรือกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกิจกรรมเสนอแนะให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน
- ๑๒. โครงการงาน** เป็นการให้นักเรียนปฏิบัติโครงการงาน โดยเสนอแนะหัวข้อโครงการงานไว้ให้นักเรียนปฏิบัติ
- ๑๓. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน** เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
- ๑๔. คำถามทบทวน** เป็นคำถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน
- ๑๕. บรรณานุกรม** เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร เว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน
- ๑๖. อภิธานศัพท์** เป็นคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาซึ่งพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีแดง และนำมาจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรพร้อมคำอธิบาย

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ๑

๑. ศัพท์ทางทัศนศิลป์ ๒

๒. จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์ ๓

๓. เนื้อหาของงานทัศนศิลป์ ๑๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

เทคโนโลยีและการออกแบบสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ๒๔

๑. หลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์
ด้วยเทคโนโลยี ๒๕

๒. ภาพล้อเลียนและภาพการ์ตูน ๓๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

วิเคราะห์งานทัศนศิลป์๔๕

จุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์
เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ๔๖

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

รูปแบบทัศนศิลป์ตะวันออกและตะวันตก ๔๗

๑. รูปแบบงานทัศนศิลป์ตะวันออก.....๕๘

๒. รูปแบบงานทัศนศิลป์ตะวันตก.....๖๙

บรรณานุกรม๑๐๐

อภิธานศัพท์๑๐๖

การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

ตัวชี้วัดช่วงชั้น

บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ (ศ ๑.๑ ม. ๔-๖/๒)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

ศัพท์ทางทัศนศิลป์

สาระการเรียนรู้

๑. ศัพท์ทางทัศนศิลป์

- ๑.๑ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์
- ๑.๒ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

๒. จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์

- ๒.๑ วิจารณ์ศิลป์ (Fine Art)
- ๒.๒ ศิลปะประยุกต์ (Applied Art)

๓. เนื้อหาของงานทัศนศิลป์

- ๓.๑ ประเภทเนื้อหาของงานทัศนศิลป์
- ๓.๒ ลักษณะเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

ประโยชน์จากการเรียนรู้

สามารถบรรยายและนำเสนอผลงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้

ลองคิด ลองตอบ

การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์มีจุดประสงค์อย่างไร

การสร้างสรรคงานทัศนศิลป์นอกจากจะต้องศึกษาเทคนิควิธีการสร้างสรรคผลงาน โดยการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์แล้ว ศัพท์ทางทัศนศิลป์ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องศึกษาเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถนำศัพท์ทางทัศนศิลป์มาใช้บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ได้อย่างถูกต้อง

ศัพท์ทางทัศนศิลป์มีประโยชน์อย่างไรในการสร้างสรรคงานทัศนศิลป์

๑. ศัพท์ทางทัศนศิลป์

การศึกษาทัศนศิลป์ในปัจจุบันได้รับความสนใจและศึกษากันอย่างกว้างขวางจากบุคคลทั่วไปไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มนักเรียน นักศึกษาศิลปะอีกต่อไป ทำให้เกิดการสร้างสรรคงานทัศนศิลป์อย่างอิสระและหลากหลาย

การศึกษาทัศนศิลป์นอกจากเทคนิควิธีการสร้างสรรคผลงานแล้ว อีกสิ่งหนึ่งที่ผู้สร้างสรรคผลงานจะต้องรู้และเข้าใจ คือ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ ซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาทัศนศิลป์เช่นกัน โดยเฉพาะการนำมาใช้เพื่อสื่อสารหรือถ่ายทอดความรู้ทางทัศนศิลป์แก่บุคคลอื่น และการหาความรู้เพิ่มเติมทางทัศนศิลป์

สำหรับการศึกษาศัพท์ทางทัศนศิลป์ของนักเรียนมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อช่วยพัฒนาความรู้ในการบรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ได้อย่างถูกต้องดังนี้

๑.๑ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์ เช่น

- วิจิตรศิลป์ (Fine Art)
- ศิลปะประยุกต์ (Applied Art)
- จิตรกรรม (Painting)
- วาดเส้น (Drawing)
- ระบายสี (Painting)
- ภาพคนเหมือน (Portrait)
- ภาพคน (Human Figure)
- ภาพสัตว์ (Animal)
- ภาพทิวทัศน์ (Landscape)
- ภาพทิวทัศน์บก (Landscape)
- ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง (Architectural Landscape)

- ภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape)
- ภาพหุ่นนิ่ง (Still Life)
- ประติมากรรม (Sculpture)
- รูปแบบนูนต่ำ (Bas-Relief)
- รูปแบบนูนสูง (High Relief)
- รูปแบบลอยตัว (Freestanding Sculpture)
- สถาปัตยกรรม (Architecture)
- มัณฑนศิลป์ (Decorative Art)
- อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art)
- พาณิชยศิลป์ (Commercial Art)
- หัตถศิลป์ (Crafts)

๑.๒ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ เช่น

- เนื้อหาภายใน เรียกว่า **“นามธรรม”** (Abstract) ให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกทางจิตใจมากกว่ารูป
- เนื้อหาภายนอก เรียกว่า **“รูปธรรม”** (Concrete) ให้ความสำคัญกับเรื่องราวความเป็นจริง นิยมถ่ายทอดรูปเหมือนจริง
- เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (Belief) ให้ความสำคัญกับเรื่องราวที่เกี่ยวกับการยอมรับ นับถือ และความศรัทธา
- เนื้อหาเกี่ยวกับบุคคล (Personal) ให้ความสำคัญกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อบุคคลสำคัญ
- เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ (Natural) ให้ความสำคัญกับการแสดงออกถึงความประทับใจในธรรมชาติที่มีความงดงาม
- เนื้อหาเกี่ยวกับสังคม (Social) ให้ความสำคัญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่มีความรู้สึกสะท้อนใจ
- เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional) ให้ความสำคัญกับการแสดงถึงความรู้สึกผ่านกระบวนการและกรรมวิธีของศิลปิน

๒. จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์

จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์ คือ การถ่ายทอดความงามของสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ ความคิด และจินตนาการให้ผู้ชมได้รับรู้

ศิลปินถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ ศิลปินจึงเป็นผู้กำหนดจุดประสงค์ของผลงาน หากศิลปินไม่มีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์ผลงานก็เท่ากับว่าศิลปินยังไม่ได้ลงมือปฏิบัติงาน ดังนั้นการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ต้องมีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์

ในการศึกษาทัศนศิลป์มีจุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มุ่งสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ด้วยจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ ชื่นชมความงาม และตระหนักถึงคุณค่าในงานทัศนศิลป์

จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์มีดังนี้

- การสร้างคุณค่าทางความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของ **ศิลปะบริสุทธิ์** หรือเรียกว่า **“วิจิตรศิลป์”**

- การแสดงความงามร่วมกับการใช้สอย หรือการดัดแปลงงานศิลปะมาใช้ควบคู่กับประโยชน์ใช้สอย หรือเรียกว่า **“ศิลปะประยุกต์”**

ช่อดอกเบญจมาศ (Bouquet de Chrysanthèmes)
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๔๒๖-๒๔๒๘)
ผลงานของปีแยร์ โอกุสต์ เรอเนอร์ (Pierre Auguste Renoir)
ศิลปินมีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์เพื่อถ่ายทอดความประทับใจในความงดงามของดอกไม้และแจกันตามแบบอย่างของงานวิจิตรศิลป์

ที่มา https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Pierre-Auguste-Renoir_-_Bouquet_de_Chrysanth%C3%A8mes.jpg

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๓]

ของเล่นเด็ก

ผู้สร้างสรรค์มีจุดประสงค์ในการสร้างสรรค์ของเล่นเด็กที่ช่วยพัฒนาความคิด โดยนำความรู้ทางทัศนศิลป์ มาดัดแปลงออกแบบให้ดึงดูดความสนใจ ตามแบบอย่างของงานศิลปะประยุกต์
ที่มา คลังภาพ วพ.

๒.๑ วิจิตรศิลป์ (Fine Art)

หมายถึง ผลงานศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้นถึงขั้นงานบริสุทธิ์ มีการแสดงออกถึงอารมณ์สะท้อนใจที่ผู้ชมรับรู้ได้ เป็นผลงานสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่ม และแสดงเอกลักษณ์ หรือมีลักษณะต้นแบบปรากฏจุดมุ่งหมายในด้านความรู้สึกละจินตนาการทางจิตใจมากกว่าผลประโยชน์ทางกาย หรือมุ่งแสดงถึงพุทธิปัญญามากกว่าทักษะทางฝีมือแรงงาน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๑๑๒)

ทัศนศิลป์ เป็นส่วนหนึ่งของวิจิตรศิลป์ ซึ่งเป็นศิลปะที่เน้นคุณค่าทางด้านจิตใจและอารมณ์เป็นสำคัญ

ทัศนศิลป์ มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Visual Art” หมายถึง ศิลปะที่แสดงออกมาทางสื่อที่ต้องใช้การดู เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๒๒๘)

๑) **จิตรกรรม (Painting)** หมายถึง ภาพที่จิตรกรแต่ละคนสร้างขึ้นด้วยประสบการณ์ทางสุนทรียภาพและความชำนาญ โดยใช้สีชนิดต่าง ๆ เช่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีฝุ่น ฯลฯ เป็นสื่อกลางในการแสดงออกถึงเจตนาในการสร้างสรรค์ การสร้างงานจิตรกรรมจะสร้างบนพื้นราบเป็นส่วนใหญ่ เช่น กระดาษ ผ้า แผ่นไม้ ฝาผนัง เพดาน จิตรกรอาจเลือกเขียนภาพบุคคล พืช สัตว์ ทิวทัศน์ เหตุการณ์ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แบบลัคนิยม แบบอุดมคติ หรือแบบนามธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๑๗๘)

คำว่า “จิตรกรรม” (Painting) แปลตามศัพท์ในภาษาอังกฤษ หมายถึง การระบายสี แต่เนื่องจากจิตรกรรมมีลักษณะ ๒ มิติ จึงรวม “การวาดเส้น” (Drawing) ซึ่งเป็นงาน ๒ มิติ มาอยู่ในประเภทจิตรกรรมด้วย เพราะการวาดเส้นเป็นพื้นฐานของการสร้างผลงานจิตรกรรม ด้วยเหตุผลที่ว่า งานจิตรกรรมส่วนมากจะต้องผ่านการร่างภาพมาก่อนแล้วจึงระบายสี สำหรับผู้สร้างผลงานจิตรกรรม เรียกว่า “จิตรกร”

แพะภูเขา

เทคนิควาดเส้นดินสอดำ

ผลงานของธวัชชัย รัตนธรา

เตรียมเรือ

เทคนิคสีอะคริลิกบนผ้าใบ

ผลงานของกิตติพงศ์ พันธุ์เมือง

ที่มา กลุ่มหอไตร, ๒๕๕๒ น. ๔๙

● ประเภทของงานจิตรกรรม

งานจิตรกรรมหรืองานที่แสดงบนพื้นระนาบในลักษณะ ๒ มิติ โดยใช้วิธีการวาดเส้น (Drawing) และระบายสี (Painting) แบ่งตามลักษณะของผลงานได้ดังนี้

(๑) ภาพคนเหมือน (Portrait) เป็นภาพเขียนคนตั้งแต่บริเวณศีรษะถึงเอว มีจุดมุ่งหมายเพื่อบันทึกให้เหมือนบุคคลนั้น ๆ

ภาพเหมือน (Self-Portrait)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๓๘๐)

ผลงานของแฟร์ดีนันด์-วิกเตอร์-เออแซน เดอลากรัว

(Ferdinand-Victor-Eugène Delacroix)

ที่มา <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/701917>

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๗]

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

เทคนิคสีชอล์กบนกระดาษ

ผลงานของปัญญา เพ็ชรชู

ที่มา ปัญญา เพ็ชรชู, ๒๕๕๒ น. ๖๗

(๒) ภาพคน (Human Figure) เป็นภาพเขียนคนเต็มตัว เพื่อแสดงความงามของสัดส่วนทางกายวิภาคในอิริยาบถต่าง ๆ ถ้าเป็นภาพเปลือย เรียกว่า “ภาพนู้ด” (Nude)

ภาพเหมือนมาดามเรคาเมียร์

(Madam Recamier)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๓๔๘)

ผลงานของฟร็องซัว ปาสกาล ซีมอน เกรราร์ด

(François Pascal Simon Gérard)

ที่มา [https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:-Fran%C3%A7ois_G%C3%A9rard_-_Portrait_de_Juliette_R%C3%A9camier,_n%C3%A9e_Bernard_\(177-1849\)_-_mus%C3%A9e_Carnavalet_-_3.jpg](https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:-Fran%C3%A7ois_G%C3%A9rard_-_Portrait_de_Juliette_R%C3%A9camier,_n%C3%A9e_Bernard_(177-1849)_-_mus%C3%A9e_Carnavalet_-_3.jpg)

[๓ เมษายน ๒๕๖๓]

(๓) ภาพสัตว์ (Animal) เป็นภาพเขียนถ่ายทอดความงามของสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น สัตว์ปีก สัตว์บก สัตว์น้ำ

กระต่ายหนุ่ม

(Young Hare)

เทคนิคสีน้ำบนกระดาษ (พ.ศ. ๒๐๖๓)

ผลงานของอัลเบรชท์ ดือเรอร์ (Albrecht Dürer)

ที่มา https://en.wikipedia.org/wiki/Young_Hare

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๓]

ขนกำมะหยี่ในฤดูร้อน

(Summer Velvet)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ผลงานของจอห์น พอตเตอร์ (John Potter)

ที่มา <https://www.johnpotterstudio.com/collections/116380>

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๓]

(๔) ภาพทิวทัศน์ (Landscape) เป็นภาพเขียนบันทึกความงามของภูมิประเทศและบรรยากาศเพื่อเก็บไว้ชื่นชม ภาพทิวทัศน์แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ

ภาพทิวทัศน์บก (Landscape)	ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง (Architectural Landscape)	ภาพทิวทัศน์ทะเล (Seascape)
เป็นภาพเขียนทิวทัศน์ที่มุ่งแสดงความงามของธรรมชาติบนพื้นดิน ประกอบไปด้วย พุ่มนา พุ่มหญ้า ป่าเขา ต้นไม้ ดอกไม้ น้ำตก แม่น้ำลำธาร โดยมีท้องฟ้า คน และสัตว์เป็นส่วนประกอบช่วยเสริมให้ภาพดูงดงามและมีชีวิตชีวายิ่งขึ้น	เป็นภาพเขียนทิวทัศน์ที่มุ่งเน้นแสดงความงามของภาพสิ่งก่อสร้าง อาคาร บ้านเรือนในด้านรูปทรงและแสงเงา โดยมีคนและธรรมชาติอื่น ๆ เป็นส่วนประกอบช่วยให้ภาพมีชีวิต ดูงามตา และไม่แข็งกระด้างเกินไป	เป็นภาพเขียนที่มุ่งแสดงความงามของธรรมชาติทางทะเล ประกอบไปด้วยท้องฟ้า เกาะ ภูเขา ทะเล เรือ โดยอาจมี ไซดหิน ชายหาด สะพานปลานก บ้านชาวประมง เป็นส่วนประกอบช่วยเสริมเพื่อแสดงบรรยากาศของกลิ่นอายทะเลให้ดูมีชีวิตชีวา

● ตัวอย่างผลงาน

ภาพทิวทัศน์บก

ร่มฟ้าเวียงเหนือ

เทคนิคสีอะคริลิกบนผ้าใบ

ผลงานของสงัด ปุยอ็อก

ที่มา สงัด ปุยอ็อก, ๒๕๕๖ น. ๑๙

ภาพทิวทัศน์สิ่งก่อสร้าง

วัดโกมุขที่ชิตอดกัต

(Gomukh Temple at Chitodgad)

เทคนิคสีน้ำมันกระดาษ

ผลงานของพราฟูล สะวันต์ (Prafull Sawant)

ที่มา <https://www.pinterest.com/pin/639722322046034849>

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๗]

ภาพทิวทัศน์ทะเล

สามร้อยยอด

เทคนิคสีน้ำมันกระดาษ

ผลงานของปัญญา เพ็ชรชู

ที่มา ปัญญา เพ็ชรชู, ๒๕๕๒ น. ๑๑๗

(๕) **ภาพหุ่นนิ่ง (Still Life)** เป็นภาพเขียนสิ่งของต่าง ๆ ที่ไม่เคลื่อนไหว เช่น ผัก ผลไม้ ดอกไม้ เครื่องใช้ หุ่นปูนปลาสเตอร์ แสดงความงามของภาพให้ดูมีชีวิตชีวาด้วยการจัดวางส่วนประกอบต่าง ๆ

หุ่นนิ่ง
เทคนิคสีน้ำมันกระดาษ
ผลงานของชัยวัฒน์ ผดุงพงษ์
ที่มา กลุ่มทอไตร, ๒๕๕๒ น. ๓๕

กุหลาบ
เทคนิคสีน้ำมันกระดาษ
ผลงานของพันธุ์ศักดิ์ จักกะพาก
ที่มา สมาคมจิตรกรรมสีน้ำแห่งประเทศไทย,
๒๕๕๙ น. ๑๒

นอกจากงานจิตรกรรมประเภทที่กล่าวมาแล้วยังมีภาพประเภทอื่น ๆ ที่เรียกกันอีก เช่น ภาพชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ (Genre) ภาพเกี่ยวกับศาสนา (Religious) ภาพจินตนาการ (Imagination)

๒) ประติมากรรม (Sculpture) หมายถึง งานศิลปกรรมที่สร้างเป็นรูปทรง ๓ มิติโดยวิธีการแกะสลัก การปั้น หรือการผสมผสาน (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๒๐๔)

คำที่ใช้เรียกชื่อผลงานที่สร้างสรรค์ด้วยกลวิธีเหล่านี้ในภาษาไทยมีอยู่ ๒ คำ คือ “ประติมากรรม” และ “ปฏิมា”

คำว่า “ประติมากรรม” คือ เป็นคำที่ใช้เรียกศิลปะสาขาหนึ่งในจำพวกวิจิตรศิลป์ เกี่ยวกับการแกะสลักไม้ หินอ่อน โลหะ ให้เป็นรูปหรือลวดลายต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖ น. ๗๐๖)

ส่วนคำว่า “ปฏิมา” เป็นคำที่ใช้เรียกผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นเป็นรูปเปรียบหรือแทนองค์พระพุทธรูป เรียกย่อมาจาก พุทธปฏิมา หรือ พุทธปฏิมากร (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖ น. ๖๙๕) สำหรับผู้สร้างสรรคงานประติมากรรม เรียกว่า “ประติมากร”

● ประเภทของงานประติมากรรม

งานประติมากรรมมีรูปทรง ๓ มิติ นิยมสร้างกัน ๓ ลักษณะใหญ่ ๆ ได้แก่

รูปแบบนูนต่ำ (Bas-Relief)	รูปแบบนูนสูง (High Relief)	รูปแบบลอยตัว (Freestanding Sculpture)
● เป็นประติมากรรมที่มีรูปทรงนูนขึ้นมาจากพื้นหลังเพียงเล็กน้อย สามารถมองเห็นความงามของรูปได้จากด้านหน้าเพียงด้านเดียว	● เป็นประติมากรรมที่มีลักษณะคล้ายกับรูปแบบนูนต่ำ แต่จะมีความต่างกันที่ส่วนของรูปจะนูนสูงขึ้นมาจากพื้นหลังมากกว่า ซึ่งสามารถรับรู้ความงามของรูปทรงได้ทั้ง ๓ ด้าน คือ ความงามทางด้านหน้า ความงามทางด้านข้างของด้านขวา และความงามทางด้านข้างของด้านซ้าย	● เป็นประติมากรรมที่สามารถรับรู้ความงามจากการมองเห็นได้รอบด้าน ไม่มีพื้นหลังของภาพ แต่ต้องมีฐานรองรับน้ำหนัก เพื่อให้รูปทรงตั้งอยู่ได้ หรือมีที่ยึดน้ำหนักจากด้านบน โดยปล่อยให้รูปทรงนั้นห้อยลงมาจากที่สูง ซึ่งอาจเป็นเพดานหรือราวโลหะ

● ตัวอย่างผลงาน

รูปแบบนูนต่ำ

เหรียญพระเกจิ คณาจารย์
เทคนิคปั๊มโลหะ (พ.ศ. ๒๕๐๖)
ที่มา คลังภาพ วพ.

รูปแบบนูนสูง

ประติมากรรมรูปวิถีชีวิตชาวบ้าน
เทคนิคหล่อปูนซีเมนต์ขาว (พ.ศ. ๒๕๔๑)
ระดับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย กรุงเทพมหานคร
ที่มา คลังภาพ วพ.

รูปแบบลอยตัว

ม้าควบด้วยเท้าขวา

(Horse Galloping on Right Foot)

เทคนิคหล่อโลหะ (พ.ศ. ๒๕๖๓)

ผลงานของเอ็ดการ์ เดอกาส์ (Edgar Degas)

ที่มา <https://www.mutualart.com/Artwork/Cheval-au-galop-sur-le-pied-droit/3F2883EB92B5BD36>

[๓ สิงหาคม ๒๕๖๓]

ดาว (The Star)

ประติมากรรมแขวน (พ.ศ. ๒๕๑๓)

ผลงานของอะเล็กซานเดอร์ คาลเดอร์

(Alexander Calder)

ที่มา <https://www.wikiart.org/en/alexander-calder/the-star-1960> [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗]

● กระบวนการสร้างสรรค์งานประติมากรรม

มีกรรมวิธีสร้างสรรค์อยู่ ๓ กระบวนการ ได้แก่

กระบวนการสร้างสรรค์ ทางบวก	กระบวนการสร้างสรรค์ ทางลบ	กระบวนการสร้างสรรค์ ทางผสมผสาน
เป็นกรรมวิธีการสร้างสรรค์งานประติมากรรม โดยการเพิ่มวัสดุลงในบริเวณหรือแกนที่สร้างขึ้นให้เกิดเป็นรูปทรง ๓ มิติ มีความงามตามที่ประติมากรต้องการ ได้แก่ ผลงานการปั้นและการหล่อ	เป็นกรรมวิธีการสร้างสรรค์งานประติมากรรม โดยการสกัดเอาส่วนที่ไม่ต้องการออกจนได้เฉพาะส่วนที่ต้องการ ให้เหลือเป็นรูปทรง ๓ มิติที่งดงาม ได้แก่ ผลงานการแกะสลักต่าง ๆ	เป็นกรรมวิธีการสร้างสรรค์ที่เกิดจากการผสมผสานกันระหว่างกระบวนการทางบวกและกระบวนการทางลบ เพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงตามต้องการ

● ตัวอย่างผลงาน

จินตนาการจากรูปทรงมนุษย์

เทคนิคปั้นดินเหนียว (พ.ศ. ๒๕๔๖)

ผลงานของวาทีจิตร ภูทอง

ที่มา มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๖ น. ๘๓

ใบหน้าและความว่าง

เทคนิคแกะสลักไม้ (พ.ศ. ๒๕๓๙)

ผลงานของชิวา โกมลมาลัย

ที่มา มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งรัชกาลที่ ๙,

๒๕๓๙ น. ๒๑๒

เสียงขลุ่ยทิพย์

เทคนิคสัมฤทธิ์หล่อ (พ.ศ. ๒๕๔๒)

ผลงานของเชียน ยิ้มศิริ

ที่มา มูลนิธิหอศิลปวัฒนธรรมแห่งรัชกาลที่ ๙,

๒๕๓๙ น. ๖๔

๓) สถาปัตยกรรม (Architecture) หมายถึง ศิลปะและวิทยาการแห่งการก่อสร้าง ซึ่งอธิบายอีกนัยหนึ่งไว้ว่า เป็นการจัดที่ว่าง ๓ มิติ เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๒๔) ผู้สร้างสรรค์งานสถาปัตยกรรม เรียกว่า “สถาปนิก” สำหรับกรรมวิธีการก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมมีอยู่หลายลักษณะ เช่น โครงสร้างแบบวางพาด โครงสร้างแบบยึดโยง โครงสร้างแบบแขวน

● ประเภทของงานสถาปัตยกรรม

งานสถาปัตยกรรมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

(๑) สถาปัตยกรรมแบบเปิด เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์สำหรับไว้ใช้ประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น อาคารบ้านเรือนใช้เป็นสถานที่พักอาศัย อาคารเรียนใช้เป็นสถานศึกษา อาคารในโรงพยาบาลใช้เป็นสถานที่ดูแลรักษาผู้ป่วย พิพิธภัณฑ์ใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้และจัดแสดงผลงาน โบสถ์ใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา

ในการออกแบบงานสถาปัตยกรรมแบบเปิดนี้ ผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ในด้านขนาด สัดส่วนของพื้นที่การใช้งานกับขนาด สัดส่วนของมนุษย์ให้เหมาะสมและกลมกลืนกันกับสภาพแวดล้อมด้วย

บ้าน
สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัย
ที่มา คลังภาพ วพ.

พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ
จังหวัดปทุมธานี
สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์
ที่มา คลังภาพ วพ.

ตึกโดม
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์)
กรุงเทพมหานคร
สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นอาคารเรียนของนักศึกษา
ที่มา คลังภาพ วพ.

(๒) สถาปัตยกรรมแบบปิด เป็นสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นโดยมีจุดประสงค์เพื่อตอบสนองความเชื่อ และเป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึก ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อให้อยู่อาศัย

พระธาตุดอยสุเทพ
จังหวัดเชียงใหม่
สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความเชื่อทางศาสนา
ที่มา คลังภาพ วพ.

ซุ้มเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก (ช้างสี่เศียร)
กรุงเทพมหานคร
สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ที่ระลึก
ที่มา คลังภาพ วพ.

๒.๒ ศิลปะประยุกต์ (Applied Art)

หมายถึง ศิลปะประเภทหนึ่งที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อประโยชน์ใช้สอยเป็นสำคัญ แต่คำนึงถึงสุนทรียภาพด้วย จะเป็นงานชิ้นเดียวหรืองานอุตสาหกรรมก็ได้ คำนี้ใช้เรียกศิลปะต่าง ๆ ที่ไม่ใช่จิตรศิลป์ เช่น งานออกแบบเครื่องแต่งกาย งานตกแต่งภายใน งานเขียนภาพประกอบภาพโฆษณา การตุ่น งานเครื่องปั้นดินเผา (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๒๐)

● ประเภทของงานศิลปะประยุกต์

ผลงานศิลปะประยุกต์แบ่งเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑) **มัณฑนศิลป์ (Decorative Art)** หมายถึง ศิลปะประยุกต์ประเภทหนึ่งที่น่าสนใจเพื่อการตกแต่งอาคาร สถานที่ ทั้งภายในและภายนอก ในสวน ในสนาม ให้เกิดความงามที่เข้าใจได้ง่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๙๓) ผู้สร้างสรรค์ผลงานลักษณะนี้เรียกว่า “มัณฑนากร” (Decorator)

ผลงานมัณฑนศิลป์แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

(๑) การตกแต่งภายใน (Interior Design) ได้แก่ การเลือกเครื่องใช้สอย การเลือกสีทาภายในห้องต่าง ๆ ภายในบ้าน อาคาร ห้องประชุม สำนักงาน โรงแรม สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการจัดนิทรรศการ การจัดแสดงสินค้า การตกแต่งหน้าร้าน

ห้องรับรอง (Lobby) โรงแรม
ตกแต่งรูปแบบสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาเพื่อสร้างความหรูหรา
ที่มา คลังภาพ วพ.

ห้องรับแขกภายในบ้าน
ตกแต่งเรียบง่ายเน้นพื้นที่ใช้สอย
ที่มา คลังภาพ วพ.

(๒) การตกแต่งภายนอก (Exterior Design) ได้แก่ การจัดสรรบริเวณสวนหย่อม สนามหญ้า น้ำตก สระน้ำ เพื่อช่วยให้งานสถาปัตยกรรมมีความกลมกลืนกับสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม และบรรยากาศ เพื่อส่งเสริมให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

การตกแต่งสวนหย่อม
จัดตกแต่งด้วยพรรณไม้ต่าง ๆ อย่างร่มรื่น
ที่มา คลังภาพ วพ.

การตกแต่งสวนแบบญี่ปุ่น
จัดตกแต่งสวนด้วยความเรียบง่าย
ที่มา คลังภาพ วพ.

๒) อุตสาหกรรมศิลป์ (Industrial Art) หมายถึง ศิลปะและวิทยาการที่วาดด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม รวมทั้งการศึกษาและค้นคว้าด้านเทคโนโลยีและวัสดุ เพื่อนำมาประกอบในการออกแบบให้มีความงาม ความกลมกลืนกับหน้าที่ใช้สอยผลิตภัณฑ์ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๑๓๘) ผู้สร้างสรรค์ผลงานลักษณะนี้เรียกว่า “นักออกแบบ” (Designer)

มอเตอร์ไซด์
ออกแบบให้ทันสมัย
ที่มา คลังภาพ วพ.

ปิ่นปักผม
ใช้เป็นเครื่องประดับ
ที่มา คลังภาพ วพ.

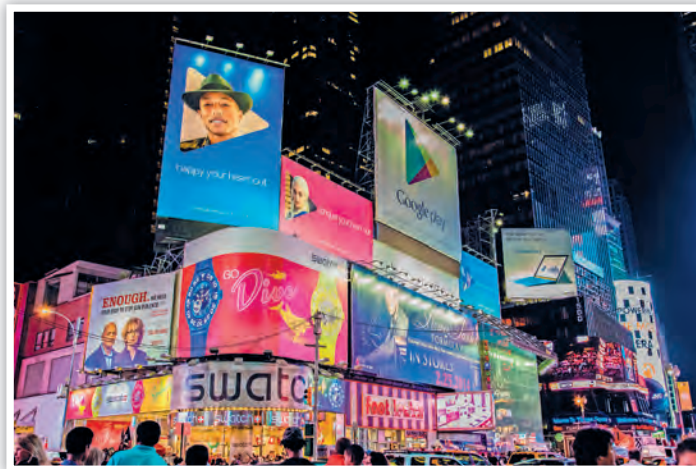

เครื่องดนตรีเด็ก
ใช้ฝึกทักษะทางดนตรี
ที่มา คลังภาพ วพ.

กล้องถ่ายรูปดิจิทัล
ออกแบบให้ย้อนยุคตามความนิยมในปัจจุบัน
ที่มา คลังภาพ วพ.

๓) พาณิชยศิลป์ (Commercial Art) หมายถึง ศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อจุดประสงค์ในเชิงการค้า ดังเช่นศิลปะที่ใช้ในวงการโฆษณา ภาพประกอบ งานออกแบบ หรือสร้างผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมศิลป์ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๑ น. ๗๘)

ป้ายโฆษณาดิจิทัล
บริเวณไทมส์สแควร์ (Times Square)
เขตมิดทาวน์ แมนฮัตตัน รัฐนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
ที่มา คลังภาพ วพ.

โปสเตอร์ภาพยนตร์

เรื่อง มักเมนเด ซูเปอร์ฮีโร่ในตำนาน
ที่มา คลังภาพ วพ.

ภาพประกอบ

หนังสือ ก-ฮ เทียวงานวัด สำนักพิมพ์ประกายการ์ เอ็ดดูเคชั่น
ที่มา คลังภาพ วพ.

๔) **หัตถศิลป์ (Crafts)** หมายถึง งานหัตถศิลป์ที่ผลิตด้วยมือเป็นหลัก สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อการใช้สอยและประกอบพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียม ประเพณี แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่นที่มีลักษณะประณีตงดงาม ผลงานส่วนใหญ่เกิดจากการสร้างสรรค์ในท้องถิ่นของชนบทตามภูมิภาคของประเทศ เรียกอีกอย่างว่า “หัตถศิลป์พื้นบ้าน” (Folk Art) เช่น เครื่องปั้นดินเผา เครื่องเบญจรงค์ เครื่องลงรักปิดทอง เครื่องทอง เครื่องเงิน เครื่องจักสาน ผลงานหัตถศิลป์เหล่านี้ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ เพราะเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ

เครื่องเบญจรงค์

ที่มา คลังภาพ วพ.

ตะลุ่มแว่นฟ้าประดับมุก

ที่มา คลังภาพ วพ.

พานหรือขันหมาก

ที่มา คลังภาพ วพ.

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕-๖ คน ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับจุดประสงค์ของงานหัตถศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางหัตถศิลป์ สรุปลงด้วยสื่อดิจิทัล นำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อน ๆ ชม แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

๓. เนื้อหาของงานทัศนศิลป์

เนื้อหา (Content) คือ เรื่องราวหรือสาระของผลงานศิลปะ ซึ่งหมายถึงคุณค่าทางภูมิปัญญา สุนทรียภาพ อารมณ์ และปัจเจกภาพ ผลงานทางศิลปะทุกชิ้นอาจมีองค์ประกอบสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนเนื้อหาและส่วนรูปแบบ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๑ น. ๘๑)

๓.๑ ประเภทเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

เนื้อหาของงานทัศนศิลป์แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) **เนื้อหาภายใน** คือ งานทัศนศิลป์ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปินด้วยความบริสุทธิ์ทางทัศนศิลป์ ศิลปินจะสื่อถึงความคิด ความรู้สึก และความหมายที่ต้องการแสดงออกเป็นหลัก โดยพัฒนาตัดทอนรูปร่าง รูปทรง คลี่คลายจากความเป็นจริงหรือพัฒนาจนเป็นรูปร่าง รูปทรงใหม่ที่มีความสมบูรณ์ตามต้องการ เรียกเนื้อหาประเภทนี้ว่า “นามธรรม” (Abstract)

องค์ประกอบที่ ๖ (Composition VI)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๔๕๖)

ผลงานของวาซิลี ค้านดินสกี (Wassily Kandinsky)

ที่มา <https://www.wassilykandinsky.net/composition.php> [๓ สิงหาคม ๒๕๖๗]

๒) **เนื้อหาภายนอก** คือ งานทัศนศิลป์ที่เกิดจากการสร้างสรรค์ของศิลปิน มีเรื่องราวที่สามารถแปลออกมาเป็นรูปภาพได้ แสดงถึงสิ่งที่ศิลปินหยิบยกขึ้นมาเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ที่มีเนื้อหาตามความเป็นจริง มีการใช้หลักองค์ประกอบศิลป์เพื่อสื่อความหมาย ผู้ชมผลงานจะเกิดความสะเทือนใจไปตามความรู้สึกของเนื้อหา เช่น ความเศร้า ความสนุกสนาน ความรัก งานทัศนศิลป์ที่สื่อเนื้อหาภายนอกจะให้ความรู้สึกถึงอารมณ์ทางทัศนศิลป์และความรู้สึกอื่น ๆ ในเนื้อหาภายในด้วย เรียกเนื้อหาประเภทนี้ว่า “รูปธรรม” (Concrete)

คนปั่นฝ้ายกำลังหลับ

(The Sleeping Spinner)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๓๙๖)

ผลงานของกุสตาฟ กูร์เบ (Gustave Courbet)

ที่มา https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Gustave_Courbet_-_The_Sleeping_Spinner_-_WGA05461.jpg [๓ เมษายน ๒๕๖๗]

๓.๒ ลักษณะเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

งานทัศนศิลป์ที่นิยมสร้างสรรค์กันมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อาจเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมรอบตัวมนุษย์ กิจกรรมของมนุษย์ รวมทั้งเนื้อหาที่เป็นนามธรรม

การแสดงออกทางด้านเนื้อหาของงานทัศนศิลป์มี ๕ เนื้อหา ดังนี้

๑) เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (Belief) คือ การแสดงออกจากความศรัทธาในศาสนา พระพุทธเจ้า เทพเจ้า พระเจ้า และวรรณคดี โดยในแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันตามความเชื่อและศาสนาประจำชาติ ในประเทศไทยจะมีงานทัศนศิลป์ประจำชาติ เช่น จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรมสัตว์หิมพานต์ ขบวนแห่รถบุปผชาติ

การตัดสินครั้งสุดท้าย (The Last Judgment)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๑๕๗-๒๑๕๘)

ผลงานของปีเตอร์ พอล รูเบนส์ (Peter Paul Rubens)

จิตรกรรมที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ ความศรัทธา

ในคริสต์ศาสนา โดยถ่ายทอดเรื่องราวใน

วันตัดสินครั้งสุดท้ายของพระเจ้า

ที่มา <https://m.wikidata.org/wiki/Q835699> [๓ เมษายน ๒๕๖๗]

๒) เนื้อหาเกี่ยวกับบุคคล (Personal) คือ การแสดงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ต่อบุคคลสำคัญ พระมหากษัตริย์ หรือบุคคลที่มีความสำคัญต่อประเทศและโลก

พระบรมรูปทรงม้า

ประติมากรรมที่ถ่ายทอดเป็นพระบรมรูป
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงม้า
ที่มา คลังภาพ วพ.

นโปเลียนกำลังข้ามเทือกเขาแอลป์

(Napoleon Crossing the Alps Malmaison 2)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๓๔๔-๒๓๔๘)
ผลงานของชาก-ลุย ดาวิด (Jacques-Louis David)
จิตรกรรมที่ถ่ายทอดเรื่องราววีรกรรมศึกสงคราม
ของนโปเลียนแห่งฝรั่งเศส

ที่มา https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:David_-_Napoleon_crossing_the_Alps_-_Malmaison2.jpg [๓ เมษายน ๒๕๖๗]

๓) เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ (Natural) คือ การแสดงออกถึงความประทับใจในธรรมชาติที่มีความงดงาม รวมถึงเรื่องความรัก ความโกรธ ความหลงของมนุษย์ เช่น ภาพทิวทัศน์ ภาพคนเหมือน ภาพสัตว์ ภาพหุ่นนิ่ง

เกาะเสม็ด

เทคนิคสีน้ำมันบนกระดาษ

ผลงานของปัญญา เพ็ชรชู

จิตรกรรมภาพทิวทัศน์ แสดงเนื้อหา

ธรรมชาติความงามของบรรยากาศ

ที่มา ปัญญา เพ็ชรชู, ๒๕๕๒ หน้า ๑๒๑

๔) เนื้อหาเกี่ยวกับสังคม (Social) คือ การแสดงถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่ศิลปินมีความรู้สึกสะเทือนใจ

การเข้าขัดขวางการต่อสู้ของบรรดาหญิงชาวซาบิน

(The Intervention of the Sabine Women)

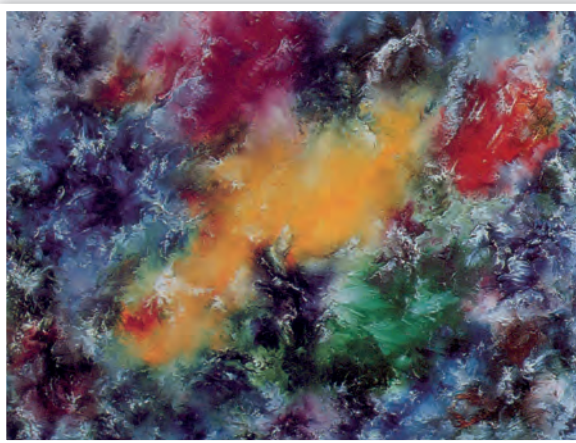
เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๓๓๙-๒๓๔๒)

ผลงานของฌัก-ลุย ดาวิด (Jacques-Louis David)

ศิลปินถ่ายทอดเหตุการณ์สะเทือนใจในสมัยโรมัน คือ หลังยุคโรมันเรืองอำนาจได้ฆาดคร่าสตรีชาวซาบิน ต่อมาชาวซาบินได้ยกทัพมาทำสงครามกับชาวโรมัน สตรีชาวซาบินได้ฝ่าเข้าไปในสนามรบระหว่างกองทัพทั้งสองเพื่อหยุดยั้งการต่อสู้ โดยร้องขอให้กองทัพซาบินฝ่ายพ่อและกองทัพโรมันของสามีหยุดเช่นเดียวกัน ที่มา <https://www.artchive.com/artwork/the-intervention-of-the-sabine-women-Jacques-louis-david-1796-99/>

[๓ เมษายน ๒๕๖๗]

๕) เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ (Emotional) คือ การแสดงถึงความรู้สึกในผลงานที่ผ่านกระบวนการและกรรมวิธีของศิลปิน ทำให้ผู้ชมเกิดความเข้าใจทั้งในลักษณะบวกและลบ เช่น ภาพแห่งความสนุกสนาน ประติมากรรมที่จับต้องได้เพื่อสื่อผ่านผิวสัมผัส

“คลื่นอารมณ์” เจ็ดจำ ว้าวุ่น สู่ สุนทรีย์

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. ๒๕๓๖)

ผลงานของกัจจกร สติกรกุล

ศิลปินถ่ายทอดเนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก

โดยการป้ายสีสันทันด้วยพู่กันอย่างอิสระ

ตามอารมณ์ความรู้สึกที่ศิลปินต้องการ

สื่อความหมาย

ที่มา มุลนิธิหอศิลป์แห่งรัชกาลที่ ๙, ๒๕๓๙ น. ๑๖๔

รูปแบบทางเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ได้มีการพัฒนาสืบทอดกันมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนาน และสัมพันธ์สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมแต่ละสมัย

ทัศนศิลป์น่ารู้

ศัพท์ทางทัศนศิลป์ยังมีอีกมากมายที่จะได้เรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ศัพท์ทางทัศนศิลป์มีความสำคัญอย่างมากต่อผู้สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยเฉพาะการนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนหรือผู้ชมผลงาน ถ้าผู้สร้างสรรค์ผลงานสามารถถ่ายทอดหรือบรรยายแนวคิดของผลงานโดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่ถูกต้องก็จะช่วยให้ตัวผู้สร้างสรรค์ผลงานมีความน่าเชื่อถือ ผู้ชมผลงานก็จะคล้อยตามไปกับแนวคิดที่นำเสนอและเข้าใจจุดประสงค์และเนื้อหาของผลงาน

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕-๖ คน ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์ สรุปด้วยสื่อดิจิทัล นำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อน ๆ ชม แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

รายการอ้างอิง

กลุ่มหอไตร. (๒๕๕๒). *สมานฉันท์...สามัคคี*. (ม.ป.พ.).

ปัญญา เพ็ชรชู. (๒๕๕๒). ๖๐ ปี ชีวิตและผลงานศาสตราจารย์ ปัญญา เพ็ชรชู. อมรินทร์พริ้นติ้ง.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (๒๕๔๖). *นิทรรศการศิลปะนิพนธ์ ครั้งที่ ๓๓*. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

มูลนิธิหอศิลปะแห่งรัชกาลที่ ๙. (๒๕๓๙). *นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติฯ ศิลปะแห่งรัชกาลที่ ๙*.

โรงพิมพ์ตะวันออก.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๔๑). *พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ-ไทย (พิมพ์ครั้งที่ ๒)*. ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ (พิมพ์ครั้งที่ ๒)*.

ราชบัณฑิตยสถาน.

สัจดี ปุยอ็อก. (๒๕๕๖). *ร่มฟ้าเวียงเหนือ*. โชตนาพริ้นติ้ง เชียงใหม่.

สมาคมจิตรกรรมสีน้ำแห่งประเทศไทย. (๒๕๔๙). ๖๐ ปี แผ่นดินพ่อ. ฟิลส์ไตร์.

Calder, A. (2018, October 25). *The Star*. Wikiart. <http://www.wikiart.org/en/alexander-calder/the-star-1960>

Courbet, G. (2011, June 9). *The Sleeping Spinner*. WIKIPEDIA COMMONS. https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Gustave_Courbet_-_The_Sleeping_Spinner_-_WGA05461.jpg

David, J. (n.d.). *Napoleon Crossing the Alps Malmaison2*. WIKIPEDIA. https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:David_-_Napoleon_crossing_the_Alps_-_Malmaison2.jpg

David, J. (n.d.). *The Intervention of the Sabine Women*. ARTCHIVE. <https://www.artchive.com/artwork/the-intervention-of-the-Sabine-women-Jacques-louis-david-1796-99/>

- Degas, E. (n.d.). *Eagar Degas*. mutualart. <https://www.mutualart.com/Artwork/Cheval-au-galop-sur-le-pied-droit/.3F2883EB92B5BD36>
- Delacroix, F. (n.d.). *Self-Portrait in a Green Vest*. Metmuseum. <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/701917>
- Dürer, A. (2023, 22 November). *Young Hare*. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Young_Hare
- Gérard, F. (2020, December 30). *Portrait dwe Juliette Récamier*. WIKIPEDIA COMMONS. [https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Fran%C3%A7ois_G%C3%A9rard_-_Portrait_de_Juliette_R%C3%A9camier,_n%C3%A9e_Bernard_\(177-1849\)_-_mus%C3%A9e_Carnavalet_-_3.jpg](https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Fran%C3%A7ois_G%C3%A9rard_-_Portrait_de_Juliette_R%C3%A9camier,_n%C3%A9e_Bernard_(177-1849)_-_mus%C3%A9e_Carnavalet_-_3.jpg)
- Kandinsky, W. (n.d.). *Composition*. wassilykandinsky. <https://www.wassilykandinsky.net/composition.php>
- Potter, J. (n.d.). *AVAILABLE PAINTINGS*. johnpotterstudio. <https://www.johnpotterstudio.com/collections/116380>
- Renoir, P. (2011, August 18). *Bouquet de Chrysanthèmes.jpg*. WIKIPEDIA COMMONS. [https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Pierre-Auguste-Renoir_-_Bouquet de Chrysanth%C3%A8mes.jpg](https://commons.m.wikimedia.org/wiki/File:Pierre-Auguste-Renoir_-_Bouquet_de_Chrysanth%C3%A8mes.jpg)
- Rubens, P. (2022, February 14). *The Last Judgment*. WIKIDATA. <https://m.wikidata.org/wiki/Q835699>
- Sawant, P. (n.d.). *Prafull Sawant*. pinterest. <https://www.pinterest.com/pin/639722322046034849>

บทสรุป

การสร้างสร้งงานทัศนศิลป์

๑. ศัพท์ทางทัศนศิลป์

๑.๑ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์

เช่น

- วิจิตรศิลป์ (Fine Art) ศิลปะประยุกต์ (Applied Art) จิตรกรรม (Painting) วาดเส้น (Drawing)

๑.๒ ศัพท์ทางทัศนศิลป์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

เช่น

- เนื้อหาภายใน เรียกว่า “นามธรรม” (Abstract) เนื้อหาภายนอก เรียกว่า “รูปธรรม” (Concrete) เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ (Belief)

๐๐๐๐ บทสรุป (ต่อ)

๒. จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์

๒.๑ วิจิตรศิลป์ (Fine Art)

เช่น

จิตรกรรม (Painting)

ประติมากรรม (Sculpture)

สถาปัตยกรรม (Architecture)

๒.๒ ศิลปะประยุกต์ (Applied Art)

เช่น

มัณฑนศิลป์
(Decorative Art)

อุตสาหกรรมศิลป์
(Industrial Art)

พาณิชย์ศิลป์
(Commercial Art)

หัตถศิลป์
(Crafts)

๓. เนื้อหาของงานทัศนศิลป์

๓.๑ ประเภทเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

เช่น

เนื้อหาภายใน

เนื้อหาภายนอก

๓.๒ ลักษณะเนื้อหาของงานทัศนศิลป์

เช่น

เนื้อหาเกี่ยวกับความเชื่อ
(Belief)

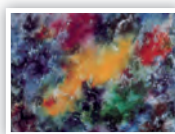
เนื้อหาเกี่ยวกับบุคคล
(Personal)

เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
(Natural)

เนื้อหาเกี่ยวกับสังคม
(Social)

เนื้อหาเกี่ยวกับอารมณ์
(Emotional)

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

๑. นักเรียนนำภาพงานทัศนศิลป์รูปแบบต่าง ๆ มาวิเคราะห์ว่าผลงานมีลักษณะเนื้อหาอย่างไร สรุปด้วยสื่อดิจิทัล นำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อน ๆ ชม แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

๒. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕-๖ คน แต่ละคนนำภาพงานทัศนศิลป์ที่สนใจมาคนละ ๑ ภาพ ร่วมกันศึกษาจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ที่เลือกมาว่ามีลักษณะอย่างไร สรุปด้วยสื่อดิจิทัล นำเสนอผลงานให้ครูและเพื่อน ๆ ชม แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

๓. นักเรียนรวบรวมศัพท์ทางทัศนศิลป์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบรรยายผลงานทัศนศิลป์ในด้านต่าง ๆ แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน

โครงการ

นักเรียนเลือกปฏิบัติโครงการต่อไปนี้ตามความสนใจ หรือคิดโครงการขึ้นเองโดยขอคำแนะนำจากครู แล้วปฏิบัติตามขั้นตอนการทำโครงการ

๑. โครงการวิเคราะห์จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์
๒. โครงการวิเคราะห์เนื้อหาของงานทัศนศิลป์
๓. โครงการรวบรวมศัพท์ทางทัศนศิลป์

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

นักเรียนสามารถนำความรู้จากหน่วยการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยนำศัพท์ทางทัศนศิลป์ไปใช้บรรยายหรืออธิบายผลงานให้บุคคลที่สนใจฟัง

คำถามทบทวน

๑. จุดประสงค์ของงานทัศนศิลป์แบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๒. วิจิตรศิลป์หมายถึงอะไร แบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๓. ศิลปะประยุกต์หมายถึงอะไร แบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๔. เนื้อหาของงานทัศนศิลป์แบ่งเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๕. ภาพทิวทัศน์ทะเลเป็นการแสดงออกทางด้านเนื้อหาลักษณะใด
๖. พระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นการแสดงออกทางด้านเนื้อหาลักษณะใด